

นโยบายการพัฒนาชนบท

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดนโยบายไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา นั้นจะเน้นลงไปสู่การพัฒนาในชนบท ในแผนฉบับถัดมาจนถึงฉบับที่ 4 ในหลักการนั้นพัฒนาในเรื่องของภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนแก่กู่ในการพัฒนาในทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนใหญ่จะเน้นไปในทางเศรษฐกิจซึ่งได้แก่ ถนนหนทาง พลังงาน และเขื่อน รวมทั้งสิ่งที่จะเกื้อกูลอำนวยความสะดวกทั้งหลายที่จะเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณไปเป็นจำนวนมากในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งพลังงานในรูปต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ ที่รัฐได้ทุ่มเทลงไปนั้นจะพบว่าไปตกอยู่กับคนส่วนน้อยที่ได้รับประโยชน์ โดยเฉพาะคือ คนในเมือง เพราะฉะนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 นี้จึงได้เน้นให้ประโยชน์ที่รัฐได้สร้างไว้เป็นส่วนรวมของชาติสามารถตกลงไปให้เป็นประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งจากข้อเท็จจริง จะพบว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นอยู่ในหมู่บ้านชนบท ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 จึงเน้นลงไปสู่การพัฒนาชนบท

แนวทางในการพัฒนาชนบทตามแผนฯ 5

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 ได้วางแนวทางในการพัฒนาชนบทโดยเน้นนโยบายและการบริหารโครงการของ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย

ได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายหลักที่จะพัฒนาตามความจำเป็น พื้นที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ คือพื้นที่ในเขตยากจน 30 จังหวัด ที่อยู่ในทั่วประเทศด้วยกัน ส่วนที่เหลือนั้นยังถือว่าเป็นพื้นที่ปกติที่จะได้รับการพัฒนาในวิธีการปกติ เช่นเดิม

จุดเน้นก็คือ ในพื้นที่ยากจน 38 จังหวัดที่รัฐบาลได้กำหนด การกำหนดพื้นที่เป้าหมายใน
ข้อนี้เป็นลักษณะพิเศษในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

2. การยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต

จุดเน้นที่สำคัญในพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด คือต้องการจะพัฒนาคน
ในพื้นที่ดังกล่าวมีพออยู่พอกิน ไม่ให้ค่ามาตรฐานความเป็นอยู่ที่คนไทยทุกคนจะพึงอยู่
ได้โดยไม่ให้เกิดสภาวะเสื่อมทรามที่จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากำลังคนของประเทศ
และให้มีสุขภาพที่ดีตามมาตรฐานความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

3. การแก้ปัญหาความยากจน

จะใช้วิธีการลงทุนที่มีอัตราค่าที่สอดคล้องตามความจำเป็นเพื่อที่จะให้ฐานะ
ของการพัฒนาขยายออกไปทั่วพื้นที่เป้าหมาย การโยกทรัพยากรต้องให้เหมาะสมกับสภาพ
ที่เป็นจริง และเป็นไปได้ (Appropriate Technological Approach) เพราะใน
การที่ยกมาตรฐานของความเป็นอยู่ของชาวชนบทที่มีเทคโนโลยีหลายระดับ ที่เห็นได้
ชัดก็คือ เทคโนโลยีในระดับเมืองก็ต่างกับเทคโนโลยีในหมู่บ้าน เครื่องมือเครื่องใช้
ต่าง ๆ ก็จะต้องเป็นไปตามความเหมาะสมตามความสามารถและในราคาต่ำ ที่สามารถ
ใช้ได้โดยประโยชน์สูงสุด

4. การพัฒนาประสิทธิภาพมนุษย์

ในการพัฒนาชนบทแนวใหม่ ใช้หลักและวิธีการที่ให้ประชาชนช่วย
เหลือตัวเองมากที่สุด ในอดีตที่ผ่านมา การที่รัฐเข้าไปช่วยเหลือ หรือทำให้กับประชาชน
นั้นไม่เป็นการพัฒนาที่ไต่ผล เพราะการช่วยเหลือนั้นเมื่อช่วยเหลือแล้วก็ปรากฏว่ายังไม่สามารถ
จะช่วยตัวเองได้ การพัฒนาจึงจะต้องทางกับการส่งเสริม เมื่อส่งเสริมแล้วก็จะ
ต้องก้าวไปสู่การพัฒนาคนให้สามารถที่จะเป็นด้วยตัวของตนเองได้ ดังนั้น การส่งเสริม
และการพัฒนาจะต้องควบคู่กันเมื่อส่งเสริมจะต้องเร่งไปสู่การพัฒนาให้ประชาชนช่วย
เหลือตัวเองให้เร็วที่สุด

5. การมีบทบาทรวมของประชาชน

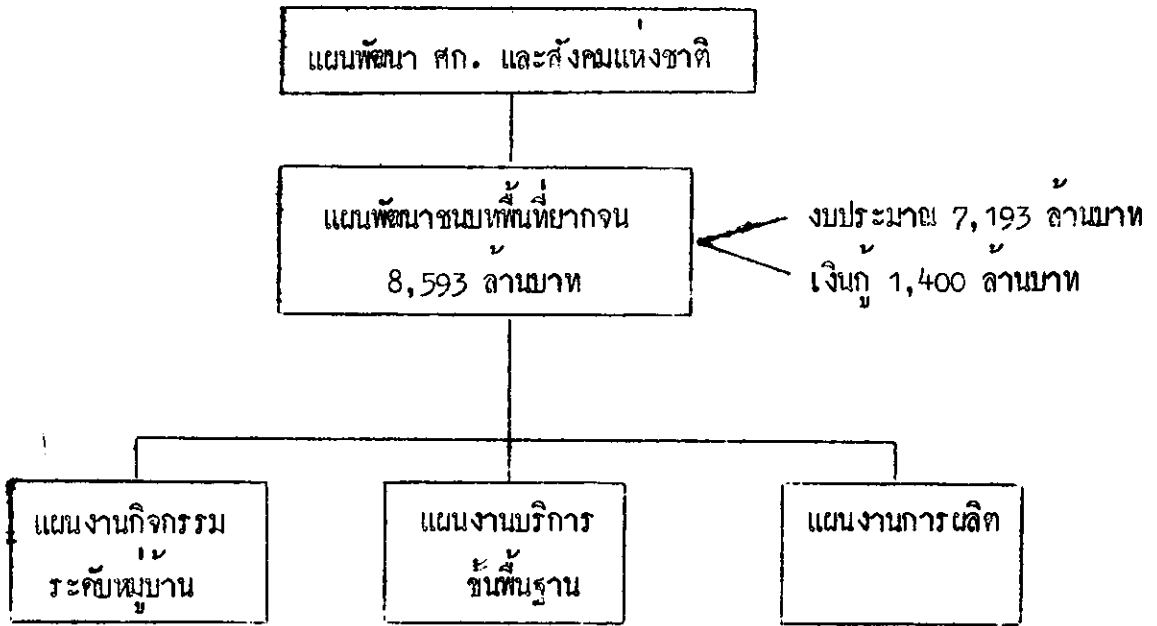
เป้าหมายสำคัญอีกประการก็คือการ เน้นให้ประชาชนมีส่วนแก้ไขปัญหา ของตัวเอง ปัญหาเกิดขึ้นที่ใดก็ให้ท้องถิ่นเป็นผู้แก้ไขปัญหา หรือมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหานั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการ แก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นตนเอง

แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคความยากจนและการพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และคล่องจองกันนโยบายหลักของรัฐ รัฐบาลได้กำหนดให้แผนพัฒนาชนบท พื้นที่ยากจนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525- 2529 ให้เป็นนโยบายหลักอันหนึ่งในการกำหนดโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยบรรจุไว้ในส่วน ที่ 6 ในเรื่องการแก้ไขปัญหาคความยากจนและพัฒนาชนบทเขตล่าง โดยเจตนารมย์ว่า จะใช้เงินเพื่อการพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนในช่วง 5 ปีของแผนพัฒนา รวมทั้งสิ้นประมาณ 8,593 ล้านบาท ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณแผ่นดิน ประมาณ 7,193 ล้านบาท² และเป็นเงินกู้ต่างประเทศอีกประมาณ 1,400 ล้านบาท และเพื่อเน้นถึงความเร่งด่วน ของความตองการการพัฒนา คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ กำหนดเขตงานกิจกรรมออกเป็น 3 แผนงาน หลัก คือ

1. แผนงานกิจกรรมระยะหมู่บ้าน
2. แผนงานบริการขั้นพื้นฐาน
3. แผนงานการผลิต

แผนภูมิที่ 1

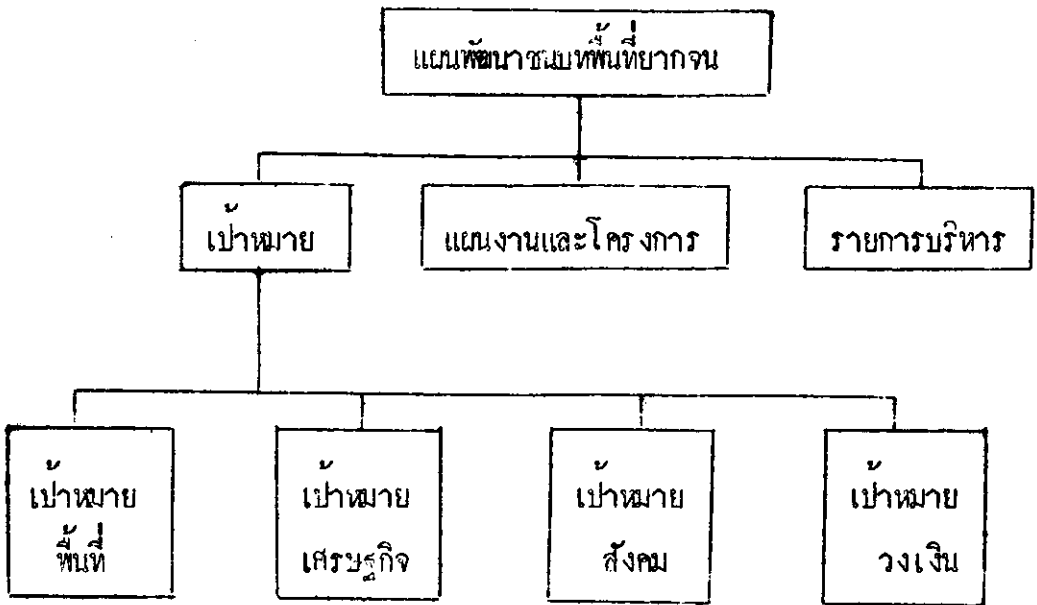
การพัฒนาชนบทแนวใหม่เป็นการรวมพลังทรัพยากร บุคคลากร แนวความคิด ทั้งของภาคเอกชน ภาครัฐบาล และภาคต่างประเทศ ทุกฝ่ายทุกระดับ หมุ่งเทลงไปในการพัฒนาให้ถึงมือประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองภายใต้การขอของการพัฒนาชนบท ในการดำเนินงานพัฒนาตามแนวทางใหม่นี้ การกำหนดพื้นที่ชนบทออกเป็น 2 ประเภท เพื่อให้ชัดเจน คือ 1 เขตพื้นที่ชนบททั่วไป ประเภทที่พอช่วยตัวเองได้และเคยได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามาแล้ว กับ 2 เขตพื้นที่ชนบทยากจน ซึ่งกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายประชาชน และใช้แผนเป็นแกนนำในการพัฒนา แผนพัฒนาชนบทยากจนได้กำหนดเป้าหมายที่สำคัญไว้ 4 ประการ³ คือ

1. เป้าหมายพื้นที่ในการพัฒนาชนบท
2. เป้าหมายทางเศรษฐกิจ

- 3. เป้าหมายสังคม
- 4. เป้าหมายวงเงิน

แผนภูมิที่ 2

องค์ประกอบของแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน

สาเหตุของการแบ่งพื้นที่ชนบทออกเป็น 2 ประเภทนั้น เนื่องจากว่ารัฐบาล
ชุด พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญแก่พื้นที่ยากจนเป็น

เป็นการพิเศษ ด้วยเล็งเห็นว่า หากปล่อยให้การพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ยังดำเนินการโดย
กระทรวงมหาดไทย เป็นแบบปกติแล้ว ผลประโยชน์ของการพัฒนาก็จะไป
ตกอยู่กับพื้นที่ที่มีศักยภาพ (potential) ในการเจริญเติบโตอย่างเต็ม ส่วนพื้นที่
ยากจนอาจไม่ได้รับการเหลียวแล ดังนั้น ในแผนพัฒนาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นี้จึงได้วางแผน
พัฒนาพื้นที่ยากจนเป็นการพิเศษ

เป้าหมายพื้นที่ ทมระเบียนสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำหนดพื้นที่
เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบท ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ลงวันที่
27 มกราคม 2524 ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทไว้จำนวน 246 อำเภอ
และกิ่งอำเภอในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ต่อมาได้มีการเพิ่ม
พื้นที่เป้าหมายอีกจำนวน 40 อำเภอและกิ่งอำเภอ รวมเป็นพื้นที่เป้าหมายทั้งสิ้น 286
อำเภอและกิ่งอำเภอ และในปี 2527 อำเภอเป้าหมายได้มีการแยกพื้นที่เพิ่มอีก 2 กิ่ง
อำเภอ ดังนั้น จึงมีพื้นที่เป้าหมายรวม 288 อำเภอและกิ่งอำเภอ และในพื้นที่เป้าหมาย
แต่ละอำเภอและกิ่งอำเภอ ได้กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) และคณะกรรมการ
พัฒนากิ่งอำเภอ (กพอ.-กิ่ง) กำหนดและจัดลำดับความยากจนของหมู่บ้านใน
แต่ละอำเภอ และกิ่งอำเภอ ให้เป็นพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ในการดำเนินงานโครงการ
ตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนให้ตรงกับปัญหามากที่สุด และในปี 2527 จำนวนหมู่บ้าน
เป้าหมายมีรวมทั้งสิ้น 12,586 หมู่บ้าน ซึ่งครอบคลุมประชากร 7.8 ล้านคน ใน 1.3
ล้านครัวเรือน ทั้งนี้โดยให้หมู่บ้านดังกล่าว เป็นพื้นที่เป้าหมายในการจัดโครงการ
ตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน

เป้าหมายเศรษฐกิจ ในส่วนของเป้าหมายทางเศรษฐกิจนั้น แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในระยะเริ่มแรกได้กำหนดเป็นเป้าหมายของการเพิ่ม
ผลผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่ยากจนโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2 ต่อปี จากระดับที่คาด
ว่าจะเพิ่มขึ้นตามปกติ และในปี 2527-2529 ได้เพิ่มเป้าหมายการจ้างงานในฤดูแล้ง

ของโครงการตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน เป็นจำนวนประมาณ 4.2 แสนคน 5.4 แสนคน และ 7.6 แสนคน ตามลำดับ

เป้าหมายสังคม สำหรับเป้าหมายทางสังคมนั้น แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนนี้ ใ้กำหนดเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญไว้ 4 ประการ คือ

1. โครงการสร้างระบบสาธารณสุขมูลฐาน และบริการสาธารณสุขระดับอำเภอและตำบลให้ครบทุกแห่งในพื้นที่เป้าหมาย

2. โครงการบริการทางโภชนาการแก่เด็ก 1.3 ล้านคน บริการเรื่องการวางแผนครอบครัวให้สตรีการเพิ่มของประชากรเหลือร้อยละ 1.5 บริการด้านการควบคุมป้องกัน และรักษาโรคติดต่อแก่เด็ก และหญิงมีครรภ์ประมาณ 4.5 ล้านคน

3. โครงการบริการนำสะอาดแก่ประชาชนประมาณ 6 ล้านคน และบริการทางกฎหมายโดยตรงแก่เกษตรกรยากจนไม่ต่ำกว่า 20,000 คน

4. โครงการหนังสือประกอบกรเรียนให้ทั่วถึงในพื้นที่เป้าหมาย และรณรงค์ให้ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนใ้รู้หนังสือเพิ่มขึ้นประมาณ 4 แสนคน และส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการนำประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตามกิจกรรมของรัฐอย่างคอบเนื่องในพื้นที่ 8,550 หมู่บ้าน

เป้าหมายวงเงิน ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน ได้ประมาณวงเงินไว้จำนวนทั้งสิ้น 8,593 ล้านบาท แยกเป็นรายจ่ายงบประมาณแผ่นดิน 7,193 ล้านบาท และเงินกู้ต่างประเทศจำนวน 1,400 ล้านบาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

	เป้าหมายวงเงิน					รวมทั้งสิ้น
	2525	2526	2527	2528	2528	
1. ระบายงบประมาณแผ่นดิน	622.20	1,171.10	1,400	1,800	2,200	7,193.38
2. เงินกู้ต่างประเทศ	140.00	610.00	450	100	100	1,400.00
รวม	762.20	1,781.18	1,850	1,900	2,300	8,593.38

แผนงานหลักต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนฯ เกิดจากการวิจัยสาเหตุและสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้กำหนดแผนงานและโครงการตลอดจนกิจกรรมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของชาวชนบท แต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุและสภาพของปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ชนบทยากจนที่ควรจะได้รับบริการแก้ไข แยกสรุปได้เป็น 3 กลุ่มปัญหาคือ

1. กลุ่มปัญหาความขาดแคลน แยกได้เป็น
  - ขาดแคลนน้ำกิน น้ำใช้
  - ปลูกข้าวไม่พอกิน ไม่พอขาย
  - ขาดแคลนโค-กระบือ สำหรับใช้ไถนา
  - อาหารการกิน และทรัพยากรในท้องถิ่นหมดสิ้นไปค่อนข้างยถง และ
  - ทางคมนาคมใช้ไม่ได้ทุกฤดูกาล
2. กลุ่มปัญหาโรคภัย แยกได้เป็น
  - เป็นโรคขาดอาหาร และ
  - โกลหมอ โรคระบาด โรคติดต่อ โรคแทรก และสิ้นเปลืองเงินทอง เพราะใช้ยาหมอเร่ ซื้อยารับประทานเอง หรือใช้ยาไม่ถูกวิธี ไม่รู้วิธีรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว

3. กลุ่มปัญหาความไม่รู้ แยกได้เป็น

- ถูกเอารัดเอาเปรียบ
- ขาดความรู้ เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่
- ขาดความรู้ เรื่องสำคัญ ๆ ในการประกอบอาชีพ เช่น การปรับปรุงดิน

การพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน เป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาคน คือ ประชาชนในพื้นที่ชนบทยากจน ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเพียงพอที่จะสามารถช่วยตนเอง เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ซึ่งมีจำนวนประมาณ 7.8 ล้านคน โดยรัฐจะเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรลงสู่พื้นที่เป้าหมายที่มีความยากจนหนาแน่น 288 อำเภอและกิ่งอำเภออย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และตรงสภาพของพื้นที่ ทั้งนี้โดยยึดหลักพัฒนาประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตนเอง และชุมชนได้อย่างแท้จริงในที่สุด

ดังนั้น แนวนโยบายการพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนจึงได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ 5 ประการ คือ

- (1) ให้ความสำคัญแก่พื้นที่ที่ยากจน เป้าหมาย ที่มีสภาพปัญหาความยากจน อยุ่หนาแน่น ตามที่อำเภอและกิ่งอำเภอกำหนด ซึ่งมีจำนวน 12,586 หมู่บ้าน ตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติที่ 3/2525 เรื่องการจัดพื้นที่ปฏิบัติการตามแผนพัฒนาชนบทยากจน
- (2) พัฒนาระบบประชาชนในพื้นที่ยากจนให้พออยู่พอกิน และได้รับบริการเบื้องต้นที่จำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่อย่างทั่วถึง
- (3) ปรับปรุงให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ตามลำดับ
- (4) แก้ไขปัญหาที่ประชาชนเผชิญอยู่ในท้องถิ่น โดยเน้นวิธีการแบบง่าย ๆ ที่ประชาชนทำได้เอง และใช้เงินลงทุนน้อย

(5) ให้ประชาชนมีส่วนแก้ไขปัญหาคด้วยตนเองให้ไ้มากที่สุด

นโยบายการพัฒนาชนบทของกระทรวงหลัก

เพื่อในหลักการและนโยบายการพัฒนาชนบทแห่งชาติเป็นไปอย่างสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงได้มีการกระจายความรับผิดชอบไปยังกระทรวงหลัก 4 กระทรวงและหน่วยงานที่สัมพันธ์ปฏิบัติงานโดยตรง ในขณะที่ยังนโยบายหลักไปดำเนินการ โดยการกำหนดนโยบายการพัฒนาชนบทของแต่ละกระทรวงและหน่วยงานนั้น ตลอดจนการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นชัดเจนเป็นรูปธรรม และจะได้ให้เจ้าหน้าที่ในภาคสนามได้ใช้แผนงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแนวทางในการบริหารและจัดทำโครงการต่าง ๆ ได้ถูกต้องและประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน อันเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำ ความซ้ำซ้อน การก้าวถอยหรือการบิดความรับผิดชอบระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ นโยบายการพัฒนาชนบทแห่งความรับผิดชอบเป็นหมวด ๆ ดังนี้ คือ 4

1. นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย
3. นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ
4. นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข
5. นโยบายการพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่เพื่อความมั่นคง
6. นโยบายการพัฒนาชนบทในค่านแหล่งน้ำ

นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการ เกษตร ตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาความยากจนและเร่ร่อนพัฒนาชนบท โดยเน้นการพัฒนา เขตเกษตรล้าหลัง ปรับโครงสร้างการผลิต

ภาคการ เกษตรให้สามารถขยายการผลิตภาคการ เกษตรให้ได้ในอัตราที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.5 ต่อปี โดยให้การผลิตด้านพืชขยายตัวขึ้นในอัตราร้อยละ 4.7 ต่อปี การขยายตัว ด้านปศุสัตว์ร้อยละ 4.2 ต่อปี ด้านประมงขยายตัวร้อยละ 5.5 ต่อปี และด้านป่าไม้ ขยายตัวขึ้นร้อยละ 0.3 ต่อปี ทั้งนี้ในรูปแผนการขยายตัวเปลี่ยนจากการขยายโดยเพิ่ม เนื้อที่ทำการ เกษตร เป็นการขยายตัวโดยการ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อเนื้อที่ทำการ เกษตร เพื่อให้สาขากการ เกษตรมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ของประเทศ เช่น ปัญหาการขาดดุลการค้า โดยที่ให้มีผลผลิตสามารถส่งออก และทด แทนการนำเข้าซึ่งสินค้า เกษตรกรรมได้มากขึ้น รวมทั้งเป้าหมายการปรับปรุงและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติด้านการ เกษตรไม่ได้เสื่อมโทรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึง กำหนดแนวทางการพัฒนาการ เกษตรอันจะมีผลต่อการพัฒนาชนบทในปี 2527 ดังนี้

1. ส่งเสริมการผลิต

1.1 ส่งเสริมการผลิตพืช เน้นพืชที่มีมูลค่าสูงสำหรับการส่งออก

และพืชทดแทนการนำเข้า ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาระดับการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อื่นไว้ รวมทั้งส่งเสริมโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด เพื่อให้การผลิตสอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ การ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการ ไร้ทรัพยากรให้ประโยชน์ยิ่งขึ้น

1.2 ส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ ส่งเสริมการผลิตในลักษณะการ

เลี้ยงเป็นรายย่อยให้อยู่ในกลุ่มหรือเป็นแหล่งเร่งรัดการผลิตโคเนื้อ โคนม กระบือและ สัตว์ปีก โดยเน้นการดำเนินงานปรับปรุงและขยายพันธุ์สัตว์โดยการผสมเทียม การป้องกัน และกำจัดโรคสัตว์เพื่อลดอัตราการตายของสัตว์ โดยจัดในรูปของสัตว์แพทย์เคลื่อนที่ ขยายการผลิตที่ทั่วถึงพอ และงานปรับปรุงทำเลหรือทุ่งหญ้าสำหรับ เลี้ยงสัตว์

1.3 ส่งเสริมการประมง เร่งรัดการประมงน้ำจืดในแหล่งน้ำ

ต่าง ๆ และการประมงชายฝั่งทะเล โดยขยายการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำให้เพียงพอสำหรับจำหน่าย

แจกจ่ายสำหรับเลี้ยงและปล่อยให้เจริญเติบโตแทนการเจริญพันธุ์ตามธรรมชาติ และส่งเสริมการทำกรประมงในลักษณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ทำนบปลา แหล่งประมงชุมชน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบประชาอาสา เป็นต้น

1.4 ส่งเสริมการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจ ส่งเสริมการปลูกป่าไม้โตเร็วและไม่ใช้สอย ไม้สำหรับเป็นวัตถุดิบทำเฟอร์นิเจอร์ สนับสนุนให้เอกชนลงทุนและราษฎรมีบทบาทในการปลูกป่าแบบป่าชุมชนมากขึ้น โดยเน้นการดำเนินงานเพาะกล้าไม้สำหรับใช้ในการปลูก จัดหมู่บ้านป่าไม้ให้ราษฎรอาศัยและปลูกป่า สนับสนุนให้ราษฎรร่วมมือปลูกป่าแบบประชาอาสาในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและป่าชายเลน เป็นต้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.1 ที่ดิน ปรับปรุงที่ดินที่มีปัญหาในเรื่องคุณภาพและให้ผลผลิตต่ำ ไร่แกว่ ดินเปรี้ยว ดินเค็ม พื้นที่ที่ถูกกัดเซาะและพังทลายของหน้าดิน และดินในเขตริเวณเหมืองแร่ โดยการจัดหาปัจจัย เช่น ปุ๋ยมาร์ล แนะนำสาขาวิธีการปรับปรุงและอนุรักษ์โดยวิธีการแผนใหม่ การบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหมัก ซึ่งราษฎรสามารถปฏิบัติหรือทำได้เอง และส่งเสริมการใช้ที่ดินสำหรับการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับสภาพและประเภทของที่ดิน

เร่งรัดการกระจายกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรได้เข้าทำกินและพัฒนาที่ดินของตนให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งทำการจัดรูปที่ดินในเขตชลประทาน เพื่อให้สามารถรับน้ำได้ตลอดปี

2.2 แหล่งน้ำ สร้างชลประทานขนาดเล็กประมาณ 500 โครงการ ให้กระจายทั่วไปในพื้นที่นอกเขตชลประทาน บูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก การประมงและการอุปโภคบริโภค รวมทั้งบำรุงรักษาระบบชลประทานที่มีอยู่แล้วให้สภาพมั่นคง ปลอดภัยมีประสิทธิภาพในการส่งน้ำและระบายน้ำ ตลอดจนการจัดสรรน้ำเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน ได้

รับน้ำเหมาะสมสำหรับการ เพาะปลูกและอุปโภคบริโภคทุกฤดูกาล

2.3 ป่าไม้ เน้นการดำเนินงานปรับปรุงป่าต้นน้ำลำธารให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ โดยทำการปลูกป่าทดแทนในส่วนที่ถูกทำลาย ขยายเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ส่งเสริมให้ราษฎรมีบทบาทในการดำเนินการและการป้องกันป่า รุงรักษา จัดระบบการรีไซเคิลป่าไม้ ตลอดจนปลูกสร้างสวนป่าชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้แกราษฎรที่เดือดร้อนซึ่งทำกิน และหมู่บ้านป่าไม้ เป็น การถาวร

3. ปรับปรุงสถาบันทางการ เกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีบทบาทในการ พัฒนาการ เกษตรในท้องถิ่นให้เกษตรกรรวมตัวกันช่วยเหลือตัวเอง และช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในรูปสถาบันเกษตรกร โดยเฉพาะสหกรณ์การ เกษตร รวมทั้งเป็นหน่วยงานประ- สานเชื่อมโยงการดำเนินงานและช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลกับเกษตรกร โดยเน้นงาน ด้านการฝึกอบรมให้สถาบันเกษตรกรหรือสหกรณ์มีความสามารถดำเนินการทางธุรกิจได้ อย่างมีประสิทธิภาพสามารถดำเนินธุรกิจในตลาดและเชื่อมโยงครบวงจรธุรกิจเพื่อเป็นขบวนการที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพ และเพื่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ด้านการ เงินและการ บัญชีถูกต้องตามกฎหมายและหลักการบัญชีจำเป็นต้องขยายงานด้านตรวจบัญชีสหกรณ์ออกไป อยู่ทั่วทุกท้องถิ่น

นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

แนวนโยบาย

1. การพัฒนาชนบทตามภารกิจปกติของกระทรวงมหาดไทย มุ่งที่จะสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชนบทและการพัฒนา เพื่อความมั่นคงเป็นสำคัญ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณและโครงการจะยึดถือพื้นที่ชนบทยากจนและพื้นที่เป้าหมายหมู่บ้าน อพป. เป็นความสำคัญอันดับแรก

2. การพัฒนาสตรีและเด็ก เน้นกลุ่มสตรีและเด็กช่วงอายุ 0-6 ปี เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่สุด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพอนามัย และต่อต้านภาวะทุพโภชนาการในชนบทของกระทรวงสาธารณสุข

3. พัฒนาเด็กและเยาวชนมุ่งเน้นที่จะปลูกฝัง เสริมสร้าง และพัฒนา คุณธรรม ค่านิยม แนวความคิดและทัศนคติที่ดีงาม ให้เลื่อมใสในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

4. การพัฒนาอาชีพ เน้นการพัฒนากลุ่มต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งไว้เดิมให้สามารถช่วยตนเองได้ และมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาชนบทภาคจนของรัฐบาล โดยส่งเสริมอาชีพที่ใช้เงินลงทุนน้อย ใช้วิธีการหลักแบบง่าย ๆ และไม่โยกย้ายประชาชน เลี้ยงลงทุนสูงเป็นสำคัญ

5. การพัฒนาการคมนาคมในเขตชนบท มุ่งเน้นที่จะให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 แผนมหภาคไทย ฉบับที่ 3 และนโยบายประหยัดพลังงาน และการลดการพึ่งพาน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งให้ความสำคัญแก่การบำรุงรักษาระบบทางให้สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล เป็นอันดับแรก สำหรับการก่อสร้างทางใหม่ซึ่งจะสร้างทางสายหลักเพื่อการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรตามโครงข่ายทางที่วางไว้แล้ว และพื้นที่ที่ขาดระบบทางเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านกับไร่นา โดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ภาคเหนือตอนบน ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตามลำดับ

6. การพัฒนาไฟฟ้าและแสงสว่างในชนบท มุ่งเน้นสนับสนุนให้มีการพัฒนาบริการไฟฟ้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเท่าที่สถานะทางการเงินจะเอื้ออำนวยโดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นที่ยังไม่ได้จัดอยู่ในโครงการใด แต่มีความพร้อมต้องการใช้บริการไฟฟ้าสูง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานอื่น ๆ เช่น การพัฒนาการเกษตร อุตสาหกรรมครัวเรือน การศึกษาและสาธารณสุข ใ้มีโอกาสดำเนินไฟฟ้า โดยมีส่วนร่วมลงทุนสมทบในการก่อสร้าง

เป็นค่าเช่า ไม้อคอน และแรงงานแบบไฟฟ้าพัฒนาการ นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการขยาย เขตจ่ายไฟฟ้าให้หมู่บ้านที่ประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. และหมู่บ้านรายทางใต้แนวทางการขยายเขตระบบจำหน่ายใหม่ อพป. เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน เสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองในท้องถิ่นชนบท

นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินงานในหน้าที่ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรมตามนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (2525-2529) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 5 (2525-2529) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท

การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ในปีงบประมาณ 2527 กระทรวงศึกษาธิการ เน้นหนักไปในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ในด้านการศึกษา

1.1 ส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะในชนบทมีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา ควบคู่การเร่งขยายการศึกษามหาวิทยาลัยให้กว้างขวางทั่วถึง และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาควบคู่ไปกับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

1.2 ขยายและพัฒนาการศึกษาในชนบท ด้านการศึกษานอกโรงเรียนและการอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือตัวเองของประชาชน การประกอบอาชีพ การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีผลลानามัยสมบูรณ์ รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนรักถิ่นที่อยู่

1.3 ปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร เพื่อสร้างเยาวชนให้ มีระเบียบวินัย ความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบ และตระหนักถึงหน้าที่หรือตามวิถีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.4 การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เอกชนดำเนินการได้จะส่งเสริมให้เอกชนได้มีการลงทุนในการศึกษาระดับนี้ให้กว้างขวางโดยจะให้การสนับสนุนด้านวิชาการให้มากยิ่งขึ้น

1.5 ระดมสรรพกำลังจากแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาในชนบท และเปิดโอกาสให้ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจการพัฒนาชนบทมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจะให้ความสำคัญในการจัดสรรแรงงานชนบทเป็นพิเศษ

1.6 ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้อุทิศรักษาและใช้ถาวรวัตถุและสาธารณสมบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

2. ในด้านวัฒนธรรม

2.1 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ ให้การอุปถัมภ์ศาสนาอื่น และส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามครรลองของศีลธรรมและจริยธรรม

2.2 อนุรักษ์ศิลปกรรม โบราณสถานและปูชนียสถานอันเป็นมรดกของชาติ

2.3 อนุรักษ์ศิลปทางนาฏศิลป์ คุริยางคศิลป์ พิธีกรรมและเผยแพร่ให้เจริญรุ่งเรืองเป็นมรดกของชาติ

2.4 รักษาและพัฒนาวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมพื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์อันดั้งเดิมของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป

2.5 ส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องแก่คนในชาติ และเผยแพร่ให้ประชาชนยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

นโยบายการพัฒนาชนบทในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข

แนวนโยบาย

ก. หลักการและแนวทางโดยทั่วไป เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางด้านสาธารณสุขส่งผลให้สุขภาพอนามัยของประชาชนโดยเฉพาะในชนบทดีขึ้น การพัฒนาสาธารณสุขในปีงบประมาณ 2527 ได้วางนโยบายไว้ดังนี้

1. พัฒนาโครงการพื้นฐานทางการสาธารณสุข

เร่งรัดปรับปรุงหน่วยบริหารสาธารณสุขในภูมิภาคตั้งแต่ระดับอำเภอ ลงไปทั้งในแง่คุณภาพและปริมาณ เพื่อให้สามารถให้บริการแก่ประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท ได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยจำกัดการขยายตัวของสถานบริการขนาดใหญ่ในเขตเมือง

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

เร่งรัดดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนบริการและให้การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรอื่น ๆ แก่กิจการสาธารณสุขในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในสัดส่วนที่เป็นธรรม โดยมุ่งหวังให้ "การสาธารณสุขมูลฐาน" สามารถอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขของประชาชน และชุมชนได้อย่างทั่วถึง

3. การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และรักษาพยาบาล

3.1 เร่งรัดบริการสาธารณสุขแบบผสมผสานให้เข้าถึงประชาชนในเขตเมือง และชนบทอย่างทั่วถึงโดยมุ่งสร้างเสริมภูมิคุ้มกันเพื่อขจัดโรคที่สามารถป้องกันได้ เน้นหนักที่การส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโภชนาการ การวางแผนครอบครัว การอนามัยแม่และเด็ก และทันตสาธารณสุข ตลอดจนแก้ไขและคุ้มครองสภาวะอนามัยสิ่งแวดล้อม

3.2 ให้ประชาชนมีน้ำดื่มที่สะอาด มีส่วนใช้ และมีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง

3.3 ใ้การสงเคราะห์เมื่อรายได้น้อยในด้านการรักษาพยาบาล เป็นกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้

ข. หลักการและแนวทางเฉพาะเรื่อง

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณสุข

1.1 การจัดสร้างโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง ให้ครบทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ ภายในปี 2529

1.2 จัดสร้างสถานอนามัยให้ครบทุกตำบลภายในปี 2529

1.3 ปรับปรุง ซ่อมแซมโรงพยาบาลชุมชนที่มีอยู่เดิม ตามความจำเป็นดังนี้

1.3.1 ปรับปรุงโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง เป็น 30 เตียง

1.3.2 ปรับปรุงโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง เป็น 60 เตียง

1.3.3 ปรับปรุงโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง เป็น 90 เตียง

1.3.4 ปรับปรุงซ่อมแซมโรงพยาบาลชุมชนที่มีอยู่เดิม ให้มีอาคารบ้านพักครบตามมาตรฐาน

1.4 กำหนดให้โรงพยาบาลชุมชนเป็นฐานบริการสาธารณสุขผสมผสาน เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประชาชน และให้เป็นหน่วยสนับสนุนของสถานีอนามัย อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (มสส.)

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชนบท และในชุมชนแออัดของเมืองให้มีความรู้ความสามารถที่จะจัดการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของตนเองและชุมชน ร่วมมือใน

การวางแผนครอบครัวและพัฒนาอนามัย ทั้งที่โดยอาศัยองค์การต่าง ๆ ของรัฐบาลและเอกชนด้วย

2.2 สร้างและพัฒนากลุ่มผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาล (100 %) รวมทั้งในเขตชุมชนแออัดของเมือง

2.3 พัฒนาให้เกิดความร่วมมือของกลุ่มสถาบันต่าง ๆ อาทิ กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน (กพม.) กรรมการสภาตำบล (กตส.) และองค์กรท้องถิ่นอื่น

2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขในรูปต่าง ๆ เช่น กองทุนยา กองทุนพัฒนาสาธารณสุข กองทุนโภชนาการ และการให้อาสาสมัครแก่พี่เลี้ยงประจำศูนย์โภชนาการเด็ก เป็นต้น

2.5 จัดการอบรมผู้นำท้องถิ่นให้เข้าใจถึงปัญหาสุขภาพภาคสิ่งแวดล้อม และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตลอดจนแนะนำประชาชนในหมู่บ้านได้

2.6 จัดให้มีการผสมผสานสาธารณสุขกับงานพัฒนาอื่น ๆ คือ เกษตร ศึกษา การพัฒนาชุมชน

2.7 ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการในระดับชุมชนให้ดีขึ้น

3. การประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

3.1 ให้ประชาชนเข้าใจถึงปัญหาสุขภาพภาคสิ่งแวดล้อมและร่วมมือกันรับผิดชอบในชุมชน โดยให้การสนับสนุนค่านិเวศวิทยาและวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทขององค์กรท้องถิ่นและภาคเอกชน

3.2 แก้ไขปัญหาสุขภาพโภชนาการในเด็กทารก เด็กวัยก่อนเรียน เด็กวัยเรียน หญิงมีครรภ์ หญิงให้นมลูก ดังนี้

3.2.1 สนับสนุนให้ชุมชนเขาร่วมดำเนินการ ค้นหา ติดตาม วางแผน และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

3.2.2 กระทบพิยากรจากทองดิมาไซประโยชน์ในการผลิตอาหาร เสริมให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของทองดิ

3.3 ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของแม่และเด็ก โดย

3.3.1 ถ้าเป็นการวางแผนครอบครัวให้ครอบคลุมประชากรอย่างทั่วถึง โดยให้มีการใช้วิธีคุมกำเนิดถาวรให้แพร่หลายยิ่งขึ้น สำหรับการคุมกำเนิดชั่วคราวนั้น จะให้ประชาชนรับภาระค่าใช้จ่ายตนเองมากยิ่งขึ้น โดยใช้การสาธารณสุขมูลฐานเป็นแกนนำ

3.3.2 จัดระบบการเฝ้าระวังโรคเพื่อให้สามารถค้นหาเด็กและแม่ที่มีปัญหาสุขภาพอนามัยได้ทั่วถึง ตลอดจนสนับสนุนให้แม่มีความรู้และปฏิบัติตนอย่างถูกต้องระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอดและหลังคลอด ตลอดจนการเลี้ยงดูเด็กโดยใช้อาสาสมัครและแม่ตัวอย่าง

3.4 คำเป็นการแก้ไขปัญหาของโรคที่สามารถป้องกันได้ในกลุ่มประชากรเป้าหมาย อันได้แก่ คอเทียม ไอกรน มาดทะยัก วัณโรค โปลิโอและไทฟอยด์ อูจจาระร่วงในเด็ก หนองพษาคี มาลาเรีย โดยอาศัยงานสาธารณสุขมูลฐานและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

นโยบายการพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่เพื่อความมั่นคง

ส่วนที่ 1 แนวนโยบาย

1. คำเป็นการพัฒนาหมู่บ้านชนบท ในเขตพื้นที่ป้องกัน หมายถึง พื้นที่ที่ปัญหาความมั่นคงไม่รุนแรงมากนัก และมีแนวโน้มว่าเริ่มมีความไม่ปลอดภัย รวมทั้งเป็นเป้าหมายหรือล่อแหลมต่อการ เขาแสวงหาอิทธิพลของผู้ก่อการร้าย ซึ่งทางกองทัพภาค/กอ.รมน.ภาค ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ร่วมกันกำหนดเป็นรายหมู่บ้าน โดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2523 จนกระทั่งให้ขยายโครงการ อพป. ระยะที่ 2 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2525-2529

2. พัฒนาหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ให้สามารถช่วยตนเองได้ ทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัย ด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาเบื้องต้น ซึ่งฝ่ายตรงข้ามใช้เป็นเงื้อมมือในการแสวงหาอิทธิพลและทำลายความมั่นคงของชาติ

ส่วนที่ 2 แผนงานและโครงการที่จะทำการประสาน

มีการกำหนดแผนงานต่าง ๆ 16 แผนงานและมีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ดังรายการต่อไปนี้

แผนงานโครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. โครงการสัตว์ขนาดเล็กในหมู่บ้าน	กรมปศุสัตว์
2. โครงการธนาคารโคและกระบือ	กรมปศุสัตว์
3. โครงการประมงหมู่บ้าน	กรมประมง, กรมปล.กลาง
4. โครงการส่งเสริมการเพาะปลูก	กรมส่งเสริมการเกษตร
5. โครงการผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ	กรมส่งเสริมการเกษตร
6. โครงการฝึกอบรมวิชาการ เกษตร	กรมวิชาการเกษตร, กรมอาชีวศึกษา
7. โครงการธนาคารข้าว	กรมการพัฒนาชุมชน

8. โครงการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค	กรมทรัพยากรธรณี
9. โครงการฝึกอบรมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
10. โครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแบบกลุ่มสนใจ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน
11. โครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน
12. โครงการคานสาธารณสุข	กระทรวงสาธารณสุข
13. โครงการปรับปรุงบำรุงดินควยอินทรีย์วัตถุ	กรมพัฒนาที่ดิน
14. โครงการปลูกป่า	กรมป่าไม้
15. โครงการสาขิตทำขอมแกสจากมูลสัตว์	กรมส่งเสริมการเกษตร
16. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก	กรมพัฒนาที่ดิน

นโยบายการพัฒนาชนบทในคานแหล่งน้ำ

1. นโยบายเพื่อจัดหาแหล่งน้ำให้แก่ประชาชนในชนบทที่อยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทานและมีความขาดแคลนน้ำให้คมีน้ำใช้อย่างทั่วถึง
2. เป้าหมาย เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งได้แก่
  - (1) เพื่อให้สามารถเสริมการทำนาหรือปลูกพืชไร่ได้อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี
  - (2) เพื่อให้มีน้ำสำหรับการอุปโภค-บริโภค
  - (3) เพื่อให้มีน้ำสำหรับการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย
  - (4) เพื่อให้มีน้ำสำหรับการปลูกพืชผักในฤดูแล้งไว้กินได้
  - (5) เพื่อให้มีน้ำสำหรับการเลี้ยงปลาในชุมชน
3. แนวทางการพัฒนา เพื่อให้จะได้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กไว้ดังนี้ คือ

- (1) การริเริ่มโครงการมาจากความต้องการของราษฎร
- (2) การก่อสร้างโครงการ ให้ยึดถือความถูกต้องตามหลักวิชาการ และให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรมากที่สุด
- (3) การบำรุงรักษาและการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง ให้เป็นหน้าที่ของกรมการปกครองโดยตรง ทั้งนี้ โดยความร่วมมือทางวิชาการจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. ประเภทของโครงการ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กอาจจำแนกตามลักษณะของงานได้ 8 ประเภท คือ

- (1) งานเก็บกักน้ำ ซึ่งได้แก่ งานอ่างเก็บน้ำ งานขุดลอกหนองและบึงธรรมชาติ งานสระเก็บน้ำ และงานเก็บกักน้ำในลำน้ำธรรมชาติ
- (2) งานทดและผันน้ำ
- (3) งานสูบน้ำ
- (4) งานคลองส่งน้ำ
- (5) งานพัฒนาน้ำใต้ดิน ซึ่งได้แก่ งานขุดน้ำตื้น และงานขุดน้ำบาดาล
- (6) งานระบายน้ำออกจากท่วม
- (7) งานป้องกันน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูก
- (8) งานป้องกันน้ำเค็มและปรับปรุงพื้นที่ชายทะเล เพื่อการเพาะปลูก

สรุป

จะเห็นได้ว่านโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 นั้น มีลักษณะและรายละเอียดที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมมาก กล่าวคือ มีได้เพียงแต่กำหนดแนวนโยบายอย่างกว้าง ๆ ที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของ

ประชาชนในชนบทให้ดีขึ้นอย่างลดย ๆ หากแต่ได้กำหนดแนวทาง หลักการ แผนงาน และ
โครงการอย่างค่อนข้างมีหลักเกณฑ์และเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังจะมีองค์กรที่รับ
ผิดชอบต่องานการพัฒนาชนบทที่เด่นชัดในระดัต่าง ๆ อีกด้วย ตลอดจนระบุวิธีการขอ
โครงการและงบประมาณไว้อย่างชัดเจน ดังจะไดกล่าวต่อไปในบทที่ 2